

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า

ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

PROBLEMS WITH IMPRISONMENT AND FINES FOR OFFENCES OF FOREST ENCROACHMENT ACCORDING TO THE FORESTS ACT, B.E. 2484 (1941)

เมธาวรินทร์ จันทงศ์ธรรม^{1*}, ทิยาวรรณ อายุวัฒน์²

Matawarin Jamnongtham^{1*}, Tiwawan Ayuwat²

^{1*}อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer, Faculty of Law, Eastern University of Management and Technology, Ubon Ratchathani Province, 34000, Thailand

^{2*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

^{2*}Assistant Professor Dr., District in the city, District Ubon Ratchathani, Ubon Ratchathani Province, 34000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*} matawarinlaws@gmail.com , ² tiwawan.a@ubru.ac.th

รับบทความ : 24 สิงหาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 29 กันยายน 2565 / ตอรับบทความ : 31 ตุลาคม 2565

Received : 24 August 2022 / Revised : 29 September 2022 / Accepted : 31 October 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.65

ABSTRACT

Analysis of the Act is another significant process to improve legal measures to be more effective. Therefore, the purposes of research are to 1) study problems of imposing imprisonment and fines on the offense of deforestation and 2) study problems of enforcing extenuating circumstances according to the Penal Code, and 3) seek measures relating to imposing imprisonment and fines on the offense of deforestation to be guidelines for effectively amending the Forest Act B.E. 2484 (1941). This was documentary research along with the interview. 12 samples were selected by purposive sampling. The structured interview questionnaire were approved for human research ethics. The data was collected by employing unofficial in-depth interviews, analyzed by analyzing elements, classifying, and systemizing the data. The research revealed that 1) the penalty for deforestation was imprisonment of not exceeding five years or a fine of not exceeding fifty thousand Baht. Most of the key informants deemed that imprisonment and fine rates should be increased. The minority of key informants deemed that imprisonment and fine rates were appropriate. Some of them deemed penalties should be lessened. 2) Enforcing extenuating circumstances according to the Penal Code to the Forest Act B.E. 2484 (1941) was appropriate and not necessary to be amended and 3) measures acquired were to increase imprisonment and fine rates or adjust them to be proportionate to the damage. Therefore, the law would be able to suppress offenders of deforestation cases if penalties were amended to increase in order to reduce the offense of deforestation cases.

Keywords : Penalty, Imprisonment, Adjust, Offense of forest encroachment, Mitigation

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์พระราชบัญญัติในทางกฎหมายเป็นกระบวนการสำคัญหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า 2) ศึกษาปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายมาบังคับใช้ และ 3) หามาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการศึกษาเชิงเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์ โดยทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 12 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้รับการรับรองจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ส่วนประกอบ จำแนกและจัดระบบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) การที่กฎหมายกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า โดยกำหนดโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเห็นว่า ควรแก้ไขจำคุก

และโทษปรับให้สูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยบางส่วนเห็นว่าโทษจำคุกและโทษปรับเหมาะสมแล้วและอีกบางส่วนเห็นว่าควรแก้ไขโทษให้น้อยลง 2) การนำเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีความเหมาะสมแล้วไม่ต้องแก้ไข และ 3) มาตรการที่ได้คือ การแก้ไขโทษจำคุกและปรับให้สูงขึ้นหรือปรับตามที่ได้รับความเสียหาย ดังนั้น เพื่อให้กฎหมายสามารถปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าได้ หากได้มีการแก้ไขโทษให้สูงขึ้นทำให้ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามีจำนวนลดน้อยลง

คำสำคัญ : การกำหนดโทษ, จำคุก, ปรับ, ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า, เหตุบรรเทาโทษ

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ เพราะเป็นแหล่งวัตถุดิบของอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และรักษาสสมดุลของสิ่งแวดล้อม หากป่าไม้ถูกทำลายลงไปมาก ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ป่า สัตว์ น้ำ ดิน และอากาศ (Forestresources, 2021, online) การที่ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดภาวะแห้งแล้งเนื่องจากต้นน้ำลำธารถูกทำลาย ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อยามน้ำหลากก็เกิดน้ำท่วมฉับพลันและมีการพังทลายของหน้าดินอย่างรุนแรงจนเป็นปัญหาต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร กลายเป็นทุกข์ร้อนของแผ่นดิน (The Chaipattana foundation, 2021, online) จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ป่าไม้ถูกทำลายนั้นก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อประชาชนและประเทศชาติส่วนรวม ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำความผิด โดยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกระตุ้นการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำความผิด ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีความคิดที่จะกระทำความผิดอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม ซึ่งที่ถูกต้องแล้วมนุษย์ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามกฎหมาย การตัดสินใจของบุคคลเพื่อกระทำการโดยยอมนั้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น สังคม จิตวิทยาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และการตัดสินใจของบุคคลเพื่อกระทำการโดยยอมนั้นอยู่กับพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (Dhutinan, 2014, p. 136) ซึ่งหากดูสรุปรายงานการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ กรมป่าไม้ ของหน่วยงานในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552-2565 พบว่า มีการกระทำความผิดคดีบุกรุกพื้นที่ 25,618 คดี คดีทำไม้/ของป่า 23,610 คดี คดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า 7,978 คดี และคดีไฟป่า 626 คดี (Summary report Summary-Department of National Parks, 2021, online)

จากสรุปรายงานการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ จะเห็นได้ว่าคดีบุกรุกพื้นที่ป่า พบการกระทำความผิดกฎหมายมากที่สุดหากเปรียบเทียบกับคดีไฟป่า คดีทำไม้/ของป่า และคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า ดังนั้น เมื่อความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ายังมีจำนวนคดีที่มีอัตรายังคงสูงอยู่ จึงมีข้อพิจารณาว่าการที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับนั้น การกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ จึงยังคงเป็นปัญหาอยู่และยังไม่มีมาตรการที่เหมาะสมเพียงพอที่จะยับยั้งและปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าให้มีประสิทธิภาพดังเจตนารมณ์ของกฎหมายป่าไม้ได้ เนื่องจากในจังหวัดอุบลราชธานียังคงมีการกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้อยู่ โดยปรากฏว่าในช่วง พ.ศ. 2560-2563 ยังได้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าประมาณจำนวน 147 ไร่ (Forest Resources Management Office 7, Ubon Ratchathani Branch, 2017, unpagued) หากมีการแก้ไขโทษความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าให้สูงขึ้นจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ส่งผลให้จำนวนคดีลดน้อยลงทั้งความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามีโทษจำคุกและโทษปรับจึงต้องนำเหตุบรรเทาโทษทางอาญามาใช้บังคับ ดังนั้น หากโทษที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นไม่สูงแล้ว หากเข้าเงื่อนไขเหตุบรรเทาโทษจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษน้อยส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย

ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าและการนำเหตุนครเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถปราบปรามผู้กระทำความผิดได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงปัญหการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าและการนำเหตุนครเทาโทษมาใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ที่ใช้ในปัจจุบันมาศึกษาและวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
2. เพื่อศึกษาปัญหการนำเหตุนครเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
3. เพื่อหามาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

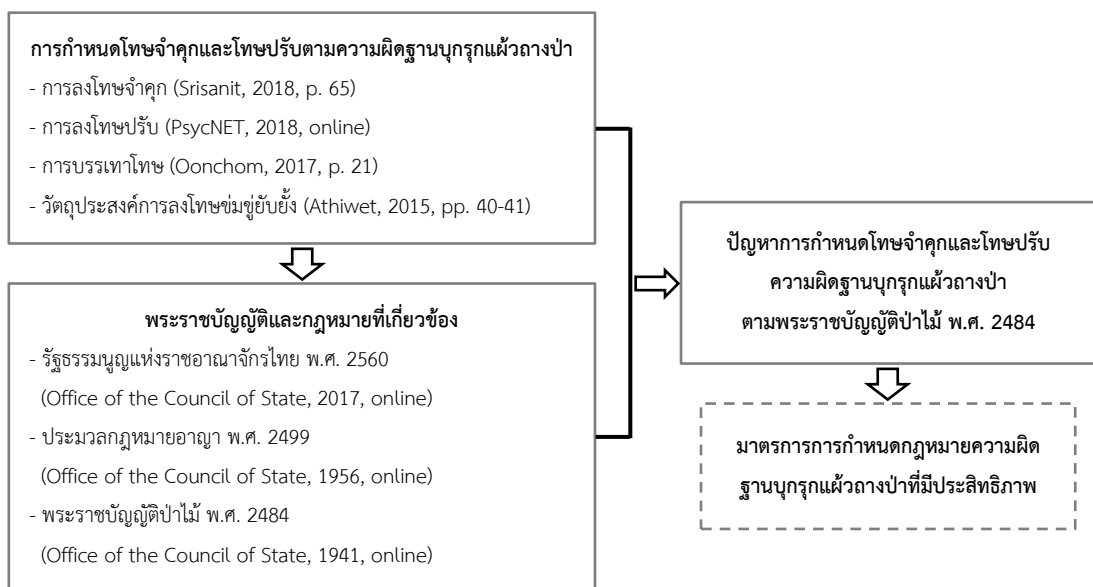
ประโยชน์ที่ได้จากวิจัย

1. ทราบปัญหการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
2. ทราบปัญหการนำเหตุนครเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
3. ได้มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษจำคุกตามกฎหมายไทยคือ การมีระวางโทษจำคุกขั้นต่ำหรือเกณฑ์ระดับอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้สร้างข้อจำกัดดุลพินิจผู้พิพากษาให้ต้องปฏิบัติตามกรอบของการระวางโทษ โดยผู้พิพากษานั้นจะไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยให้ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำนี้ได้ เว้นเสียแต่ว่าจะเข้าเงื่อนไขของเหตุผลโทษอื่น ๆ (Srisanit, 2018, p. 65) ซึ่งในทางทฤษฎีการลงโทษให้ได้สัดส่วน (Just deserts) เห็นว่าบุคคลที่ได้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษตามสัดส่วนที่กระทำผิดทางศีลธรรม เพราะการลงโทษผู้กระทำผิดจะลดความถี่และความเป็นไปได้ที่จะเกิดความผิดขึ้นในอนาคต (PsycNET, 2018, online) ซึ่งการบรรเทาโทษตามหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล เป็นกระบวนการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชีวิตคน หรือ มนุษย์ เป็นผู้ทรงสิทธิตามธรรมชาติและตามกฎหมายเสมอ และปราศจากการคุ้มครองรับรองจากรัฐไม่ได้ ความยุติธรรมเกิดขึ้นเองไม่ได้ ต้องอาศัยระบบและกระบวนการทางกฎหมายที่แปรผันตามคนที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม (Oonchom, 2017, p. 21) โดยวัตถุประสงค์การลงโทษข่มขู่ยับยั้ง เป็นการป้องกันไม่ให้คนในสังคมกระทำความผิดตามแนวคิดของทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดนี้จะต้องทำให้คนในสังคมเชื่อหรือมองเห็นว่า ผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำความผิด (Pain) มีมากกว่าผลประโยชน์ (Gain) ที่จะได้รับหากกระทำความผิด เพราะหากบุคคลสามารถเล็งเห็นได้ว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะเกิดผลเสียกับตนเองมากกว่าผลดีที่จะได้รับแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำความผิด แต่ในทางตรงข้าม ถ้าหากบุคคลดังกล่าวนี้เห็นว่าผลดีที่จะได้รับจากการกระทำความผิดมีมากกว่าผลเสียที่อาจได้รับจากการกระทำความผิด เขาก็จะตัดสินใจกระทำความผิด (Athiwet, 2015, pp. 40-41)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบัน จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 57 ที่ว่า “รัฐต้องอนุรักษ์ คัมภีร์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ” (Office of the Council of State, 2017, online) และมาตรา 58 บัญญัติว่า “การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตที่กฎหมายบัญญัติ” (Office of the Council of State, 2017, online) โดยกำหนดการกระทำที่เป็นความผิด และกำหนดบทลงโทษไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (Office of the Council of State, 1941, online) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (Office of the Council of State, 1964, online) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (Office of the Council of State, 1992, online) และพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 (Office of the Council of State, 1992, online) ซึ่งแต่ละพระราชบัญญัติล้วนมีการกำหนดลักษณะความผิดอัตราโทษที่แตกต่างกัน โดยนำมาสังเคราะห์สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรคือ ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีฐานบุกรุกแผ้วถางป่าในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ สำนักทรัพยากรป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ ผู้พิพากษาที่เคยพิจารณาคดี อาจารย์สังกัดคณะนิติศาสตร์ในสถาบันการศึกษา ตำรวจที่เคยจับกุมปราบปรามและสอบสวนคดี และประชาชนที่เคยถูกดำเนินคดีฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงทำการคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) ด้วยวิธีเฉพาะแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากร จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักทรัพยากรป่าไม้ที่ 7 จำนวน 1 คน หัวหน้า

อุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 คน ผู้พิพากษา จำนวน 1 คน อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จำนวน 1 คน ประชาชน จำนวน 4 คน กำหนดเป็นรหัส A1-A8 และตำรวจ จำนวน 4 คน กำหนดเป็นรหัส A9-A12 และใช้วิธีสุ่มที่ไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นในการสุ่ม (Non-probability sampling) แบบเจาะจงตามตำแหน่งและจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากจากผู้เชี่ยวชาญสาขานิติศาสตร์ และได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เลขที่ HE642009 เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2564

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงพื้นที่ภาคสนามดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ มีลักษณะการสนทนาแบบสอบถามข้อมูลตามวันเวลา และสถานที่ที่นัดหมายไว้ พร้อมกับบันทึกเทปและถ่ายภาพ คณะวิจัยทำการเรียบเรียงข้อมูลด้วยการถอดความจากเครื่องอัดเสียง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ส่วนประกอบ ได้แก่ เอกสารและเนื้อหา สาเหตุและผล เพื่ออธิบายตามกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า มีดังต่อไปนี้

1. การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดโทษจำคุกความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า (ไม่เกิน 25 ไร่) ให้ผู้กระทำความผิดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกยังไม่เหมาะสม” ซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมาก ดังตัวอย่างเหตุผลทำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การกำหนดโทษจำคุกในช่วงนั้น คำนวณเฉพาะปริมาตรไม้ และช่วงอายุไม้ ยังขาดการประเมินความเสียหายในเรื่องระบบนิเวศ การกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ายังคงมีการกระทำความผิดอยู่เรื่อย ๆ โทษที่กำหนดไว้อย่างน้อยไปควรกำหนดโทษให้สูงไว้ก่อน ผู้กระทำความผิดจะได้เกรงกลัว การกำหนดโทษจำคุกในปัจจุบันจึงยังไม่เหมาะสม” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...โดยสภาพและความเดือดร้อนของชุมชนในปัจจุบัน ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีความสำคัญทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก ดังนั้น โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ไม่น่าจะเหมาะสมกับปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายได้เขียนไว้นานแล้ว ตั้งแต่ในสมัยที่ยังมีป่าไม้เยอะ แต่ปัจจุบันป่าไม้เหลือน้อยมาก อัตราโทษจำคุกที่กำหนดไว้ตามมาตรา 72 ตรี พ.ร.บ. ป่าไม้ 2484 เห็นว่าไม่มีความเหมาะสม...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...ควรต้องเพิ่มโทษให้สูงขึ้น ที่กฎหมายกำหนดโทษสมัยนั้นอาจใช้ได้ แต่สมัยนี้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ค่าของไม้และที่ดินสูงขึ้น โทษจำคุกควรจะสูงขึ้นด้วย การกำหนดโทษจำคุกสูงไว้จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวการที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี จึงเห็นว่ไม่มีความเหมาะสม...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งเห็นว่า “โทษจำคุกยังไม่เหมาะสม” โดยเห็นว่า “อัตราโทษจำคุกที่กำหนดไว้นั้น โทษจำคุกสูงเกินไป” ดังตัวอย่างเหตุการณ์ให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...สำหรับคนไม่มี ถือว่าโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังคงหนักอยู่...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...อยากให้โทษน้อยลงกว่านี้ รู้ว่าถ้ากระทำความผิดจะต้องโดนจับ แต่ฉันไม่มีที่ดินที่ทำกินก็เลยต้องทำ...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...ไม่อยากให้มีโทษจำคุก เพราะกระทบต่อการทำมาหากิน จะมีผลกระทบไปถึงลูกหลานที่ยังไม่โต ลูกหลานไม่มีจะกิน...” (A3, Interview, July 15, 2021) และ

“...ไม่เหมาะสม เพราะผู้กระทำไม่รู้เรื่องกฎหมาย ควรจำคุก 1 เดือน ถึง 2 เดือน ผู้กระทำความผิดหาเข้ากินค่าโทษที่พ.ร.บ.ป่าไม้ กำหนดไว้จึงมีอัตราโทษที่สูงเกินไป แต่ถ้าเป็นนายทุนก็จะลงโทษเป็นเท่าตัว...” (A4, Interview, July 15, 2021)

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกเหมาะสมแล้ว” ดังตัวอย่างเหตุการณ์ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าคือไปทำให้ป่าเสียหาย จึงน่าจะมีโทษสูงขึ้นกว่าโทษธรรมดาแน่นอนเพราะมีการทำให้ทรัพยากรเสียหาย การกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ที่กำหนดไว้ตามมาตรา 72 ตรี พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงเหมาะสม...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...ถ้าเป็นคนจนมากก็จะมีเงินเสียค่าปรับ แล้วต้องไปติดคุก ถ้ากำหนดโทษจำคุกสูงกว่านี้ เขาจะติดคุกเพราะเกิดมาจน ที่ไม่มีที่ทำกินก็ต้องไปบุกรุก แต่สำหรับคนรวย โทษที่กำหนดไว้นั้นอัตราโทษยังคงไม่สูง โทษที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีความเหมาะสม...” (A5, Interview, July 15, 2021)

“...อัตราโทษจำคุกที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ได้มีการปรับปรุงอัตราโทษมาโดยตลอด ซึ่งฉบับปัจจุบันได้กำหนดไว้ในมาตรา 72 ตรี ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2522 เป็นโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเป็นไปตามภาวะของสังคมและเศรษฐกิจของสังคม จึงมีความเหมาะสม...” (A8, Interview, July 14, 2021)

2. การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า (ไม่เกิน 25 ไร่) กำหนดโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า “โทษปรับไม่เหมาะสม” และ “ควรแก้ไขโทษปรับให้สูงขึ้นหรือควรปรับตามความเสียหาย” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...โทษปรับที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นน้อยเกินไปควรกำหนดโทษปรับให้สูงขึ้นไว้ก่อนผู้กระทำผิดจะได้เกรงกลัวการกำหนดโทษปรับในปัจจุบันจึงยังไม่เหมาะสม...” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...โดยสภาพและความเดือดร้อนของชุมชนในปัจจุบัน ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีความสำคัญทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก โทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ไม่น่าจะเหมาะสมกับปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายได้เขียนไว้นานแล้ว

ตั้งแต่ในสมัยที่ยังมีป่าไม้เยอะ แต่ปัจจุบันป่าไม้เหลือน้อยมาก อัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ตามมาตรา 72 ตี พ.ร.บ. ป่าไม้ 2484 เห็นว่าไม่มีความเหมาะสม” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...ควรต้องเพิ่มโทษปรับให้สูงขึ้น ที่กฎหมายกำหนดโทษสมัยนั้นอาจใช้ได้ แต่ในสมัยนี้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ค่าของไม้และที่ดินสูงขึ้น หากโทษปรับน้อย เช่น ขายไม้ได้กิโลกรัมละ 10,000 บาท จำนวน 10 กิโลกรัม เป็นเงิน 100,000 บาท ขายไม้เยอะกว่าค่าดีทำให้คุ้มค่า จึงเห็นว่าไม่มีความเหมาะสม...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “โทษปรับยังไม่มีค่าเหมาะสม และกฎหมายกำหนดไว้นั้น ยังสูงเกินไป” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...โทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ที่กำหนดไว้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 สำหรับคนที่ไม่มีก็ถือว่าหนักมากสำหรับคนที่ไม่มีเงิน...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...สำหรับคนที่ไม่มีถือว่าโทษปรับยังคงสูงอยู่ ควรจะปรับแค่ 1,000-2,000 บาท...” (A3, Interview, July 15, 2021)

และ

“...เป็นคนหาเช้ากินค่ำ สำหรับคนที่ไม่มีถือว่าโทษปรับยังคงสูงอยู่ แต่ถ้าเป็นพวกนายทุนควรปรับให้สูงกว่าชาวบ้าน...” (A4, Interview, July 15, 2021)

ผลการศึกษาปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน มีความเห็นว่า การนำเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 “มีความเหมาะสม” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...การนำมาตรา 78 ป. อาญามาใช้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า มีความเหมาะสม ในแง่ของการให้ดุลพินิจศาลให้ลงแก่ผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดยังทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก ศาลก็คงจะไม่ลดโทษให้ แต่ถ้าคนที่ไม่เคยกระทำความผิดเลย หรือว่าเข้าใจผิดว่าที่ดินนั้นเป็นที่ของเขา ในเชิงข้อเท็จจริงก็คงทราบว่า คนที่บุกรุกเขาเข้าใจผิดหรือเขาเจตนาถนอถนอม ซึ่งศาลก็คงจะปรับตามเหตุบรรเทาโทษ...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...การที่ศาลลดโทษให้ ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ให้การรับสารภาพ การที่ศาลลดโทษให้ถือว่าดี...” (A3, Interview, July 15, 2021)

“...เป็นเรื่องที่ดี...” (A5, Interview, July 15, 2021)

“...กฎหมายป่าไม้เป็นกฎหมายมหาชนคงไม่แตกต่างกับกฎหมายฉบับอื่น การที่จะลดโทษตาม ป.วิ. อาญาคงไม่ได้แตกต่างก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเห็นว่าเหมาะสม...” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...การลดโทษ และบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ไม่ว่า พ.ร.บ. ป่าไม้ จะกำหนดให้นำมาใช้หรือไม่ก็ตาม แต่โดยมาตรา 78 เป็นบททั่วไปของกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ในส่วนนี้ผู้ให้สัมภาษณ์เองก็จะนำมาใช้ตลอด การที่จำเลยจะรับ คำสารภาพแต่จำนนด้วยหลักฐานก็ไม่ได้เอามาตรา 78 มาใช้ในเรื่องการเอามาตรา 78 มาใช้มีทั้งด้านดีและด้านไม่ดี การที่โจทก์จะหา พยานหลักฐานมาเอาผิดกับจำเลยค่อนข้างที่จะยาก การที่พยานหลักฐานมีน้อย ซึ่งหากจำเลยไม่มีแรงจูงใจที่จะรับสารภาพโอกาสที่พิพากษายกฟ้องจะมีมากขึ้น การนำมาตรา 78 มาใช้ก็จะมีแรงจูงใจที่จะชนิดหนึ่งที่ผู้กระทำความผิด การที่ตัวเอง รับสารภาพเป็นประโยชน์กว่า ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้ถูกลงโทษตามกฎหมาย ตามความเป็นจริงมากขึ้น เห็นว่ายังมีความจำเป็นที่ต้องใช้ ส่วนจะลดโทษให้กี่หนึ่ง หรือหนึ่งในสาม หรือหนึ่งในสี่ นั้น แล้วแต่พฤติการณ์แห่งคดีประกอบด้วย ยังคง มีความจำเป็นที่ต้องใช้...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...การนำมาตรา 78 ป. อาญามาใช้กับ พ.ร.บ. ป่าไม้ เป็นการใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการใช้บังคับกฎหมายซึ่งกฎหมายจึงอาจจะมีข้อจำกัด เรื่องของการ “ปรับหนักไปไหม” หรือ “การจำคุกจะใช้เวลานานไปไหม” และก็มี เหตุต่าง ๆ ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะลดโทษ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการบังคับ ใช้กฎหมายซึ่งถือว่าเป็นธรรมและเป็นกฎหมายที่ดี เห็นว่ามีความเหมาะสม...” (A8, Interview, July 15, 2021)

“...เห็นควรนำมาตรา 78 มาใช้บังคับอยู่ ครั้งแรกควรมีการบรรเทาโทษ ถ้ามีครั้งสอง ไม่ให้นำมาตรา 78 มาใช้บังคับอีก กลุ่ม A ประกอบด้วย...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

ผลการหามาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า มาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จำแนกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. การแก้ไขหรือปรับปรุงโทษจำคุก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกไม่เหมาะสม” โดยเห็นว่า “ควรแก้ไขกฎหมายโทษจำคุกให้สูงขึ้น” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...กรณีบุกรุกแผ้วถางป่าไม่เกิน 25 ไร่ เปลี่ยนจากโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี เป็นจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ถ้าบุกรุกเกิน 25 ไร่ ควรแก้ไขเป็นโทษจำคุกตั้งแต่ 2-15 ปี ...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...ควรแก้ไขให้มีโทษจำคุก 1-10 ปีให้เท่ากับ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“....จำคุกไม่เกิน 10 ปี ไม่มีขั้นต่ำ...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกยังไม่เหมาะสม” โดยเห็นควรแก้ไขโทษจำคุก ให้น้อยลง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ไม่ควรลงโทษจำคุก เพราะจะมีผลกระทบต่อการทำมาหากิน...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...อยากให้งำหนดโทษน้อยลงกว่านี้...” (A3, Interview, July 15, 2021)

“...ควรกำหนดโทษจำคุก 1-2 เดือน ถ้าเป็นนายทุนควรกำหนดโทษจำคุกเป็น 2 เท่า...” (A4, Interview, July 15, 2021)

“...การกระทำความฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อม ไม่ควรนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษจำคุกกับคดีประเภทนี้ จึงไม่ควรมีโทษจำคุก...” (A1, Interview, July 16, 2021)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกเหมาะสมแล้ว” และไม่ควรแก้ไขโทษจำคุก (คงเดิม) ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ถ้าเป็นชาวบ้านโทษจำคุกมีความเหมาะสมอยู่แล้ว...” (A5, Interview, July 15, 2021)

และ

“...ไม่ควรแก้ไขยังคงเดิม...” (A8, Interview, July 15, 2021)

2. การแก้ไขหรือปรับปรุงโทษปรับ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษปรับไม่เหมาะสม” โดยเห็นว่า “ควรแก้ไขโทษปรับให้สูงขึ้นหรือปรับตามความเสียหาย” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ลงโทษปรับเชิงค่าเสียหายตามพื้นที่ที่เสียหาย โดยมองตามทางค่าเศรษฐกิจ...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...ควร ปรับเป็น 2-3 เท่าของความเสียหายในพื้นที่...” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...ปรับ 20,000-200,000 บาท ให้เท่ากับ พ.ร.บ. ป่าสงวน พ.ศ. 2507...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...โทษปรับไม่เกิน 500,000 บาท...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเห็นว่า “โทษปรับไม่เหมาะสม ควรแก้ไขโทษปรับให้น้อยลง” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากให้โทษปรับน้อยลงกว่านี้...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...ควรปรับ 1,000-2,000 บาท...” (A3, Interview, July 15, 2021)

“...ควรปรับ 10,000-20,000 บาท ถ้าเป็นนายทุนควรปรับเป็นเท่าตัว...” (A4, Interview, July 15, 2021)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษปรับเหมาะสมแล้ว” โดยเห็นว่าไม่ควรแก้ไขโทษปรับ (คงเดิม) ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ถ้าเป็นชาวบ้าน โทษปรับยังคงเดิมไม่ควรแก้ไข ถ้าเป็นนายทุน ควรแก้ไขโทษปรับเป็นไม่เกิน 100,000 บาท...” (A5, Interview, July 15, 2021)

และ

“...ไม่ควรแก้ไข ยังคงเดิม...” (A8, Interview, July 15, 2021)

อภิปรายผล

ปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย จำแนกได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. การกำหนดโทษจำคุกฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยกฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี นั้น มีความเหมาะสมหรือไม่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดอาญาไว้ คือ 1) โทษประหารชีวิต คือ การเอาผู้ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตไปกระทำให้ตายด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 2) โทษจำคุก คือ การเอาตัวไปคุมขังไว้ในเรือนจำ ตามกำหนดเวลาที่ศาลพิพากษา 3) โทษกักขัง คือ การเอาตัวไปกักขังไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งกำหนดเอาไว้มิใช่เรือนจำ 4) โทษปรับ คือ การบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน และ 5) โทษริบทรัพย์สิน คือ การบังคับเอาจากทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินที่ริบตกเป็นของแผ่นดิน (Limprasert, Saengchansriand, & Manaton, 2019, p. 1486) ซึ่งโทษจำคุกหรือระวางโทษจำคุกขั้นต่ำหมายถึงเกณฑ์ระดับอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้สร้างข้อจำกัดดุลพินิจผู้พิพากษาให้ต้องปฏิบัติตามกรอบของระวางโทษโดยผู้พิพากษานั้นจะไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยให้ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำนี้ได้ เว้นเสียแต่ว่าจะเข้าเงื่อนไขของเหตุผลโทษอื่น ๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา อาทิเช่น เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 เป็นต้น (Srisanit, 2018, p. 65) คณะผู้วิจัยเห็นว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าที่จำคุกไม่เกิน 5 ปี นั้น ย่อมไม่สอดคล้องทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 57(2) ซึ่งทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) เป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เกิดความเข็ดหลาบและไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคตและเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่คนทั่วไปผู้กระทำความผิดย่อมได้รับการลงโทษอย่างแท้จริงให้คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดตามจะได้ไม่เลียนแบบหรือเอาเยี่ยงอย่าง (Suttiyotin, 2011, pp. 2-4) ทั้งนี้ หากได้แก้ไขโทษจำคุกให้สูงขึ้น จะทำให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเข็ดหลาบ กลัวต่อการถูกลงโทษจำคุกและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้รับรู้ถึงการถูกลงโทษจำคุก เป็นผลให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าต้องไตร่ตรองการกระทำความผิดว่าหากได้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าแล้วจะไม่คุ้มค่า เมื่อความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ากฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี โทษจำคุกเป็นโทษที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกายของผู้กระทำความผิดและความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะหากป่าไม้ถูกทำลายมากจะก่อให้เกิดภัยธรรมชาติส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนและประเทศโดยรวม กระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หากได้ลงโทษจำคุกจะทำให้การกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าลดน้อยลงย่อมสอดคล้องกับแนวคิดการลงโทษจำคุก ซึ่งเมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องมีวิธีการจัดการกับคนที่กระทำความผิดละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม ดังนั้น หากการกำหนดโทษจำคุกเบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดแล้ว ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าหรือคนทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัว เช่น หากถูกลงโทษจำคุกจะไม่มีใครเล็งครอบครวั ครอบครวัลลำบากและไม่คุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อป้องกันมิให้มีการก่ออาชญากรรมและเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเกิดขึ้นอีกและเพื่อให้ป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติมีความสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น หากมีการแก้ไขโทษจำคุกให้สูงขึ้นและลงโทษผู้กระทำความผิด ย่อมส่งผลให้จำนวนคดีบุกรุกแผ้วถางป่าลดน้อยลงได้

2. การกำหนดโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 การที่กฎหมายกำหนดปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทนั้นเหมาะสมหรือไม่ คณะผู้วิจัยเห็นว่า หากกฎหมายแก้ไขโทษปรับให้สูงขึ้นหรือปรับเป็นจำนวนเท่า

ตามความเสียหายจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิดซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ
ข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 57(2) โดยเห็นว่า โทษปรับ
คือการบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน และหากผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับก็ต้องกักขังแทนค่าปรับ
ส่วนโทษกักขังคือ การเอาตัวไปกักขังไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดเอาไว้มิใช่เรือนจำ (Limprasert, Saengchansri, &
Manaton, 2019, p. 1486) ซึ่งหลักลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างถูกต้อง
ชอบธรรมตามหลักนิติธรรมอย่างแท้จริง (Woraphat, 2014, p. 65) หากประเทศไทยได้นำรูปแบบการปรับแบบทางเลือก
โดยพิจารณาจากผลประโยชน์ที่ได้รับและความเสียหายที่เกิดขึ้นมาใช้กับกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ก็จะทำให้
ผู้กระทำความผิดต้องเสียค่าปรับในจำนวนที่สูงขึ้น คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ถ้าประเทศไทยได้กำหนดลงโทษปรับ
ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า โดยคำนึงฐานะในทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดประกอบหรือผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความ
ผิดได้รับและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย
และสามารถยับยั้ง และปราบปรามการกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าได้มากขึ้น

ปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พบว่า
การนำเหตุบรรเทาโทษทางอาญามาใช้กับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ยังคงมีความเหมาะสมอยู่ เนื่องจากการให้ศาล
ได้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายโดยดูสาเหตุ พฤติการณ์ที่ได้กระทำความ
ผิดประกอบ โดยเห็นว่าการนำเหตุบรรเทาโทษทางอาญามาใช้กับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า เป็นการทำให้
การกำหนดโทษจำคุกหรือโทษปรับแก่จำเลยได้อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และเป็นการเพื่อความยุติธรรมเฉพาะ
รายบุคคลเป็นการลงโทษที่ทำให้คนทั่วไปเกรงกลัวไม่คิดจะกระทำความผิดขึ้นอีก (Sankosik, 1980, pp. 18-40)
ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดพื้นฐานของการลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษ หากพิจารณาเรื่องเหตุบรรเทาโทษ
ของประเทศสหรัฐอเมริกา จำเลยมีสิทธิได้รับการลดโทษถ้าจำเลยได้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการสอบสวนหรือฟ้องคดี
ในความผิดของเขาโดยแจ้งให้พนักงานในระยะเวลาอันควรให้ทราบว่าจะรับสารภาพทำให้รัฐไม่ต้องเตรียมการ
ดำเนินคดีและทำให้ศาลสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pinitkanwattanukul, 2004, pp. 5-6)

มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้
พ.ศ. 2484 ควรมีการแก้ไขปรับปรุงโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้นหรือปรับตามที่ได้รับความเสียหาย ดังนั้น ในประเด็นที่ 1
โทษจำคุกพบว่า เห็นควรมีการแก้ไขปรับปรุงโทษจำคุกให้สูงขึ้น ซึ่งในงานวิจัยของสันหกิจ เตียงลัดดาวงศ์
(Tiengladdawong, 2018, p. 181) ได้เสนอแนะแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้โทษจำคุกขั้นต่ำ
ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ดีและเหมาะสมที่สุดคือ การบัญญัติกฎหมายที่ให้ดุลพินิจแก่ศาลในการลงโทษต่ำกว่า
โทษจำคุกขั้นต่ำเพียงใดก็ได้ กรณีมีพฤติการณ์พิเศษและพฤติการณ์พิเศษนั้นก็คือพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดนั้นไม่น่าตำหนิ
(Guilty) และไม่สมควรที่จะได้รับโทษที่รุนแรงเท่ากับโทษจำคุกขั้นต่ำ อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นที่จะต้องร่างกฎหมาย
ขึ้นมาใหม่อีกมาตราหนึ่งที่ทำให้ศาลมีขอบเขตในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคลมากยิ่งขึ้น
โดยการบังคับใช้มาตรานี้จะมีหลักการที่คล้ายคลึงกันกับกรณีการบังคับใช้เหตุผลโทษ กล่าวคือ ศาลสามารถลงโทษ
ผู้กระทำความผิดต่ำกว่าโทษจำคุกขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ ศาลจะมีอิสระในการพิจารณากำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด
อย่างเต็มที่ และหากเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษสถานเบา ศาลก็สามารถพิจารณากำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด
รายนั้นให้ต่ำกว่าโทษจำคุกขั้นต่ำได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย มีดังต่อไปนี้

การกำหนดโทษจำคุก

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคแรก ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี” แก้ไขเป็น “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุก “จำคุก ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป” หรือ “จำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี” หรือ “จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือหากเป็นนายทุน จำคุกไม่เกิน 8 ปี”

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคสอง ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 ได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกียติสืบทอดให้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี” แก้ไขเป็น “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 ได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกียติสืบทอดให้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกเป็นสองเท่า”

การเสนอแก้ไขมาตรา มาตรา 72 ตรี วรคแรกและวรคสอง เดิมโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี (กรณีบุกรุกไม่เกิน 25 ไร่) หรือต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี (กรณีบุกรุกเกินกว่า 25 ไร่) โดยเห็นว่าโทษจำคุกที่ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นยังมีอัตราโทษที่น้อยไป จึงควรแก้ไขเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า

การกำหนดโทษปรับ

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคแรก ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท” แก้ไขเป็น “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษปรับ 20,000-200,000 บาท หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือ ปรับเป็นสองถึงสามเท่าของความเสียหายในพื้นที่ที่เสียหาย กรณีเป็นนายทุนไม่เกิน 100,000 บาท หรือ ปรับเป็นเท่าตัว”

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคสอง ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 ได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกียติสืบทอดให้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 10,000-100,000 บาท” แก้ไขเป็น “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 ได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกียติสืบทอดให้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

การเสนอแก้ไขมาตรา มาตรา 72 ตรี วรคแรกและวรคสอง เดิมโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท (กรณีบุกรุกไม่เกิน 25 ไร่) โดยเห็นว่าโทษปรับที่ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นยังมีอัตราโทษที่น้อยไป จึงควรแก้ไขเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า เกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า แต่ไม่ได้ลงลึกถึงการดำเนินคดีป่าไม้ในชั้นของพนักงานสอบสวน ดังนั้น ในงานวิจัยครั้งถัดไปควรศึกษาในประเด็นปัญหาการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับคดีป่าไม้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- A1. (2021, 16 July). Researcher in Faculty of Law. *Interview*. (In Thai)
- A2. (2021, 15 July). Population. *Interview*. (In Thai)
- A3. (2021, 15 July). Population. *Interview*. (In Thai)
- A4. (2021, 15 July). Population *Interview*. (In Thai)
- A5. (2021, 15 July). Village headman. *Interview*. (In Thai)
- A6. (2021, 7 July). Professional forestry scholar. *Interview*. (In Thai)
- A7. (2021, 8 July). Justice. *Interview*. (In Thai)
- A8. (2021, 14 July). Director of Legal Affairs Division. *Interview*. (In Thai)
- A9. (2021, 7 July). Deputy Superintendent (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- A10. (2021, 7 July). Deputy Inspector (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- A11. (2021, 7 July). Deputy Inspector (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- A12. (2021, 7 July). Deputy Inspector (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- Athiwer, A. (2015). *Theory of Criminology and the Criminal Justice System* (2nd ed.). Bangkok : V.J. Printing. (In Thai)
- Dhutin, A. (2014). *Criminology and Penology* (2nd ed.). Bangkok : Winyuchon. (In Thai)
- Forest Resources Management Office 7, Ubon Ratchathani Branch. (2017). *Account of forest intrusion case 2017-2021*. (Mineographed) (In Thai)
- Forestresources. (2021). *Forest knowledge*. Retrieved December 22, 2021, from <http://forestclass55.blogspot.com/2017/02/blog-post.html> (In Thai)
- Limprasert, S., Saengchansri, S., & Manathon, A. (2019). *Criminal Offenders' Punishment*. In *National Research Conference, Rangsit University, 26 April 2019* (pp. 1484-1493). Bangkok : Rangsit University. (In Thai)
- Office of the Council of State. (1941). *Forest Act. B.E. 1941*. Retrieved March 13, 2021, from <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%BB26/%BB26-20-9999-update.pdf> (In Thai)
- Office of the Council of State. (1956). *Criminal Code, 1956*. Retrieved March 22, 2021, from http://www.hydro.navy.mi.th/download/Criminal_Code.pdf (In Thai)
- Office of the Council of State. (1964). *National Reserved Forests Act 1964*. Retrieved March 13, 2021, from <https://www.hrdi.or.th/public/files/About/02-Regulations/04-Others/07-OtherRules2507.pdf> (In Thai)
- Office of the Council of State. (1992). *Wildlife Preservation and Protection Act, B.E. 2535*. Retrieved March 13, 2021, from <http://web.krisdika.go.th/lawHeadPDF.jsp?formatFile=pdf&hID=0> (In Thai)

- Office of the Council of State. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560*. Retrieved March 13, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=774606&ext=pdf> (In Thai)
- Oonchom, L. (2017). *The Suitable Sentencing to the Offender of Norcotic Drugs*. Thesis, Master of Laws Program in Department of Law, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai)
- Pinitkanwattanakul, T. (2004). Court is mitigation reasoning under Article 78 of the Criminal Code. *This personal academic paper is part of the course training “judge of the court of first instance”*. Institute for Judicial Development of the Court of Justice. (In Thai)
- PsycNET. (2018). *Why do we punish? Deterrence and Just Deserts as motives for punishment*. Retrieved March 22, 2021, from <http://psycnet.apa.org/buy/2002-17391-00>
- Sankosik, U. (1980). *Criminal Law Part 1*. Bangkok : Ruenkaewprinting. (In Thai)
- Srisanit, P. (2018). *High Criminal Law* (2nd ed.). Bangkok : Winyuchon. (In Thai)
- Summary report Summary-Department of National Parks. (2021). *Summary of Forest Illegal Reports of agencies under the Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, fiscal year 2009-2002*. Retrieved February 18, 2022, from <http://115.31.166.198/DNP/FileSystem/download?uuid=1ac1c467-8773-4742-9175-c052088fb385.pdf> (In Thai)
- Suttiyotin, N. (2011). Theory of Punishment. *Educational Documents, Criminal Law and Advaced Criminology Course Set, Unit 6*. Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- The Chaipattana foundation. (2021). *Theory of Forest Restoration Development under the Royalinitia tive*. Retrieved March 19, 2021, from <https://www.chaipat.or.th/concept-and-theory-development/theory-developed-forest-restoration.html> (In Thai)
- Woraphat, T. (2014). *Criminal Enforcement Measures*. Bangkok : Winyuchon. (In Thai)